

Amorf élet

2015, September 23 - 4:17pm

Tweet

Tetszik

14

G+

0

Share

[Kintli Borbála \(/hu/content/kintli-borb%C3%A1la\)](#)

Szendi Nóra: Zárványok

Szendi Nóra *Zárványok* című idén megjelent első regénye a hősnő, Irén egyszemélyes, naplójelleget tükröző vallomása: szerelmek, kábítószer-gőzös események foglalata.

Felvezető nélkül indul a regény, az olvasó ezáltal rögtön belekerül egy már megkezdett gondolatnak tűnő mondatfolyamba, amely a szubjektummal történeteket magába gyűjtő emlékköteggént áll előttünk. A kezdet lehetősége kizárt, amennyiben a regény lemond arról, hogy az egyén egész élettörténetét bemutassa. Ezáltal az egyéniséggé formálódott, múlttal rendelkező elbeszélő jelenhet meg az első pillanattól.

Ahogy az olvasó felveszi a gondolatáram fonalát, rögtön egy futás leírásának kellős közepén találja magát, majd a testedzés mentális tevékenységgé olvad át. „Nekifutásból vetődöm a múlt édes-büdös mocsarába.” (20. o.) Irén, a fiatal lány érzékeny és reflexív beszámolója értelmezhető sajátos futásként szavak és mondatok között, az íróvá válás útján, miközben párhuzamosan zajlik a térben – valós cselekvésként. Az egymáson áttetsző fizikai és az írás által a tudatban zajló „testmozgás” hálózatjellegű kölcsönöz a regény elejének. Az egymáshoz kapcsolható szövegrészek szerves viszonyt teremtenek. A szóképekben jelenlevő, a futás élményéhez kapcsolható metaforikus, metonimikus kifejezések fenntartják a valós mozgást a mentális gondolatfolyam háttérében is. Az eltérő rétegekben folyó tevékenység azonban néhol elválaszthatatlanná válik, melynek következtében nehéz meghúzni a határokat, ezáltal egyszerre tartozhat a fizikai és a tudatban folyó cselekvéshez. „Kezdjük újra, amit egyszer már bevégeztünk. Visszakanyarodom a kiindulási ponthoz, elhúzok a házunk előtt, nem akarom abbahagyni soha.” (18. o.)

Összetett elbeszélői szerepkör bontakozik ki: egyidejűleg zajlanak a történések, olvassuk a beszámolót és Irén küszködését, hogy megírja végre a könyvét, ami csak nem akar elkészülni. Az egymásba rétegzettség következtében a szöveg nem értelmezhető kizárólag az egyén vívódásairól közvetítő egyes szám első személyű beszámolóként. A végig megőrződő nagyfokú reflektivitás a vázolt elbeszélői szerepkört problematizálja. Beszúrt megjegyzéseket kapunk Iréntől, amelyekben magára az írásra reagál, kétségessé téve ezzel az olvasott sorok „realitását”. Eldönthetetlenül válik már-leírt és még-le-nem-írt viszonya, formálódó-születő könyvének státusa. A sorok mögött végig ott munkál az íróvá válás készítése, hogy a napjait a magyar szakon „tengető” Irén végre megírja a könyvét, hogy egyúttal megerősítse saját helyzetét a világban, bizonyítson végre, felmutasson valamiféle értéket, amivel megcáfolhatja a feltételezést, hogy „a BTK a Múzeum körúti Meki és Burger King számára képez dolgozókat” (108. o.).

A regénynyelv egyedi stílusa valahová próza és líra határára helyezi a szöveget. Meghökkenítő alakzatok és szóképek jelennek meg, amelyekben szleng keveredik az emelkedett sóvírág-mondatokba. Mindeközben szinte folyamatos az intertextualitás. Megidéződnek a magyar- és világirodalom híres sorai némiképp átfogalmazott alakban. Kilöttyen az idő (144. o.), minden rőzsedal kiég Irénből, talpa alatt pedig nyögnek a falevelek (90. o.). Többletjelentéssel bírnak a megidézett művek, hiszen szorosan kapcsolódnak a hősnő egyetemi éveihez. A Múzeum körúti kampuszon szerzett magyar szakos élmények, a bölcsész életérzés mind belesűrűsödnek a felbukkanó irodalmi párhuzamokba.

A regény eközben erőteljesen a mába ágyazódik. A 21. század elejének légköre a szöveg élő részét

alkotja. „Legalább egy érdekes arcvonás csalogatná magához egykedvű pillantásom: mert ne jöjjön nekem senki a tinivígjátékokba illő, hamvas fizimiskájával, Zac Efronok, távozzatok tőlem, kár a gőzért, lehervaszt a szabályosság, a »hobbi« vagy a »kellemes« szó hallatán pedig akkorát kondul fülemben a vészharang, hogy fizetés nélkül menekülök.” (103–104. o.)

Irén sajátos körülzártságban van jelen, amelyet vázolt elbeszélői szerepköre is hangsúlyoz. Az erős ironia – amely saját magához való viszonyát jellemzi – megjelenik a környezetéhez való kapcsolatában is. Ez a kifelé megjelenő reflexivitás elhatárolja a külvilágtól, ezáltal egyszemélyes tere – amelyben mozog – értelmezhető oda nem illő, beékelődő zárványként. Ez a tér azonban némiképp megfoghatatlan marad. A szöveg zárt tereként határozhatnánk meg, de a problematizálódó elbeszélői szerepkör megkérdőjelezi ezt az értelmezést. Kitapinthatatlan marad a nyelvi rétegben is. Fiktív szereplőként már-már feloldódik a lehetséges interpretációk között feszülő ellentétekben, miközben kitaláltságának foka válik eldönthetatlenné. Hős-e inkább Irén vagy elbeszélő? Minek a hőseként vagy elbeszélőjeként jelenhet meg? A születő műnek? A tudatfolyamként értelmezhető beszámolónak? A pozicionálhatatlanság Irén Berzsényi Dániellel (egyik „szerelmével”) való találkozásához hasonlítható. Realitásként jelenik meg a lány számára, mégis puszta képzelgéssé fokozódik le a költővel való beszélgetés. „Valami éles tárgy vágódik a homlokomnak: orral előre, csúfosan bukom alá hiábavaló fellengésem egéről.” (363. o.) A józanság és módosult tudatállapot közti ingázás elhelyezhetetlenné teszi az eseményeket, miközben maga a meghatározhatatlanság válik a legfontosabb elemmé.

Ki lehet-e lépni ebből az „ide-oda” mozgó, bizonytalan helyzetből? Merre felé tart Irén és a történetben felbukkanó többi fiatal sorsa? „Fogadjuk meg, hogy nem narkózunk többé! [...] Én nem fogadok meg semmit – fanyalgok szkeptikusan. – Annyit fogadkoztam már, kabaré az egész. Lassan úgyis elmúlik magától.” (422. o.) A felmerülő kérdésekre nem kapunk válaszokat.

„Majd valami úgyis lesz.” Zárul le a regény, de a ráhagyatkozás következtében, a változtatni akarás hiányában – tehát Irén személyiségéből fakadóan – felmerül a kérdés, lezárulhat-e egyáltalán? Valójában már ott van az első pillanattól kezdve egyfajta válasz. „Nehéz abbahagyni a futást, nem érzem át, hogy kéne.” (5. o.) – utalhatjuk vissza magunkat a mű első mondatához.

Az egymásba szövődések során egyedül a visszatérés, a körbezártság válhat uralkodóvá a regény különböző szintjein mozogva – a nyelv és a történetek rétegeiben. Zárványként értelmezhető ezáltal az egész mű. Olyan körülhatárolt térként jelenik meg, amely értelmet egyedül a folyamatos alakulásban nyer. Nehéz nyugvópontot találni azonban az állandó formálódásban, abban a dinamizmusban, amely a regényt leginkább jellemzi. Ennek következtében válik a mű önmagába(n) mozgó, megragadhatatlan, amorf, de nagyon is élő-mozgó képződménnyé.

Szendi Nóra, *Zárványok*, Budapest, Apokrif Irodalmi Folyóirat, 2015. 432. oldal

Tweet

Tetszik

14

G+

0

Share

Facebook-hozzászólások

0 Comments

Sort by

Oldest

Add a comment...

Facebook Comments Plugin